

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titvlvs VII. De Institutionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

hoc tit. in 6. Sed si ob infirmitatem renunciave-
rint, non datur coadjutor, sed successor eligi-
tur. *cap. sicut 11. §. ecce 7. quest. 1. cap. non au-
tem, cap. quavis, ead. quest. cap. literas, de re-
num.* Tertio ob amentiam, vel aliam animi ægri-
tudinem, quâ rector est mente captus, *cap. tu-
nos, hoc tit.* ob defectum idoneæ literaturæ in
Prelato requisitæ, Tridentinum *sess. 21. de re-
form. cap. 6.* ob negligentiam, cum Prelatus
præstat quidem suum munus & officium, sed
negligenter, ut docetur *in cap. quia 7. quest. 1.*
qua ratione Valerius Episcopus Hipponensis,
homo Græcus, cum esset parum aptus per igno-
rantiam Africæ, & Latini idionatis, accivit sibi
matrem adjutorem Sanctum Augustinum de con-
sensu Primatis Africæ, ut narrant Possidius *in
Augustini vita cap. 8.* & Petrus Blefensis *epist.*
44. Baronius *anno 395. num. 31.* Alii etiam SS.
Episcopi non dissimiliter aliquando se gesserunt.
Admodum antiquus coadjutor fuit Alexander,
divinâ revelatione ad Narcissum senem tuble-
vandum evocatus; ut scribit Eusebius *lib. 6.
cap. 8.* De Anatolio Episcopo Laodiceno, & ejus
coadjutore mentio est apud eundem *lib. 7. cap.
28.* Sanctum Athanasium eodem munere ali-
quando esse perfunctum, S. Cyrillus auctor est
epist. ad monachos Egypti. Sanctum Gregorium
Nazianz. Patri suo in Episcopatus regimine
adjutorem fuisse, habent ejus acta. De aliis co-
adjutoribus Episcoporum agit D. Gregorius *lib.
7. indict. 2. epist. 49. & lib. 11. epist. 7.* Item datur
coadjutor, si Prelatus suspectus sit de dilapi-
datione bonorum Ecclesiæ, *cap. venerabilis, de
offic. deleg. cap. licet Heli. de simonia.* Innocen-
tus III. *lib. 1. epist. 121.* vel si captus sit ab hosti-
bus, *cap. si Episcopus, de supplend. vellig. lib. 6.*
Prosequuntur alia de coadjutoris officio, & ju-
ribus, quæ illis simul cum administratione com-
petunt, Barbosa *dicto cap. 10. §. vero 56.* Ton-
durus *dicto cap. 2. §. 1. per tot.* qui varias quæ-
stiones, quæ inter coadjutorem, & proprietarium
oriri solent, resolvunt.

His suppositis apparet vera ratio præsentis
assertionis: nam cum Episcopi & cæteri Eccle-
siarum Prelati debeant residere in suis Eccle-
siis, ut provideant propriis parochianis; pa-
bulumque spirituale illis ministrent, ut probavi
in cap. 2. de cleric. non resid. & infirmi hoc
per se facere non possint, nec cætera munia pro-

priæ dignitatis obire, non tamen ideo afflictis
illis danda est afflictio, juxta supra tradita *in cap.
1.* idèdè piè, & utiliter prospectum est ab Eccle-
sia, ut illis coadjutores dentur, ut pro eis in Ec-
clesia administrent, congruâ fructuum portio-
ne illis pro labore assignatâ. Accedit exemplum
veteris legis, juxta quam Summo Pontifici co-
adjutor dabatur, ut si per morbum, aut aliam
causam fonticam ille non possit obire propria
sua munia, secundus ea exleret; quo modo
Pontificatum Annæ, & Caiphæ uno, eodem-
que tempore, omisso Baronio *anno Christi 31.*
Tornello *in annal. sacr. anno 2974.* accipiunt
Bulengerus *diatrib. adversus Cajaubonem,* Spon-
danus *in epit. Baroni, dicto anno 31.* Sic etiam
lege gratiæ usus coadjutorum inolevit, ut si ob
morbum fonticum, vel aliam similem causam
non possint Episcopi, vel Rectores Ecclesiarum
divina ministrare officia, alii adjungantur, qui
valeant in Ecclesia pro eis deservire. Hoc ta-
men procedit nisi Episcopus infirmus renuncia-
verit: nam tunc non coadjutor, sed alius in
ejus locum est eligendus, *cap. sicut vir, §. ecce,
cap. non aliter, cap. quavis, cap. qualiter 1.
question. 7. cap. 1. 85. distinct. cap. litte-
ras, de renunc. vel nisi ætas nimia non sit;*
tunc enim per se deservire debet, *cap. 1. de
renunc.*

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta;
nam quæ in ea expendebamus, procedunt cum
coadjutores dantur cum futura successione, quos
præca Ecclesiæ sæcula non agnovit; quippe
plebes duos Episcopos pati non poterant, &
ideo ad vitandâ schismata tales coadjutores,
vel etiam successores sacri canones arcebant, li-
cèt postea ex rationibus supra adductis Summi
Pontifices pro suprema auctoritate, quam in
beneficiis ecclesiasticis habent, eos admissent,
ut docent omnes supra laudati de coadjutore
agentes. Et hæc est ferè hodierna praxis coad-
jutorum, nam olim quidem coadjutores tan-
tùm dabantur, ut essent quod significabant,
hoc est sublatore pastoris fessî, aut tenio gra-
vari. Nunc autem ferè semper ita res agitur,
ut manifestissimè appareat, aliud non queri
quàm perpetuationem beneficii inter consanguineos;
nam vegeto adhuc & robusto juvenis, &
ministerii facti planè rudis nepos, aliisque ex fa-
milia eligitur.

7.
Dissolvitur
dubitandi
ratio.

TITVLVS VII

De Institutionibus.

CAPVT I.

Ex Concilio (a) Arelatensi.

Non ampliùs suscipiantur in monasterio (b) canonicorum, atque monacho-
rum, seu puellarum, nisi quantum ratio permittit, & in eodem monasterio abs-
que necessariarum rerum penuria degere possunt.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. **A** Relatens.] Sexto videlicet, celebrato sub Leone III. ejus anno 18. & temporibus Caroli Magni anno 813. in quo can. 8. reperitur præfens textus, prout hic transcribitur, & etiam ejus verba extant in secunda collectione, sub hoc tituli. cap. 1. De loco, causa, & tempore hujus Concilii, & aliorum annales Flandriæ d. anno 813. ista habent: *Nam hoc eodem anno quinque Concilia quoque iussu eius super statu Ecclesiarum corrigendo per totam Galliam ab Episcopis celebrata sunt, quorum unum Moguntiaci, alterum Rhebim, tertium Turonis, quartum Cabilone, quintum Arolate congregatum est.* Notarunt Sirmundus & Binus in notis ad hoc Concilium.
2. (b) **Canonicorum.**] Regularium videlicet, qui appellatione absolutâ Canonicorum veniunt, & continentur, ut probavi in cap. *Deus, de vita & honest. cleric.*

COMMENTARIUM.

3. **C**onclusio traditur & probatur.

EX præfenti canone sequens communiter deducitur disputanda assertio: *In Ecclesiis regularibus canonicorum, seu monachorum, & etiam monialium, institui non possunt plures, quam commodè ex proventibus & fructibus ali valeant. Probat eam textus in cap. quoniam 9. de vita & honest. cleric. cap. finali, de presump. cap. finali. de v. f. cap. cum M. de consuet. cap. auctoritate, hoc tit. cap. periculofo, §. sanè, de stat. regul. lib. 6. Concil. Aquisgran. can. 118. ibi: Cavendum summo perè Præpositus Ecclesiarum est, ut in Ecclesiis sibi commissis non plures admittant clericos, quam ratio sinit, & facultas Ecclesia suscipit.* Aquisgran. 2. p. 3. cap. 9. Concil. Turon. sub Carolo can. 31. *In monasteriis canonicorum monachorum, seu puellarum major hominum numerus non admittatur, quam facultas monasterii possit suffere.* Maguntinum can. 19. *Plus non mittatur in monasteria canonicorum, vel monachorum, aut puellarum, quam suffere possit.* Magunt. tempore Arnulphi can. 23. *Oxonienſe tempore Honorii III. Provideant etiam Episcopi, quod moniales in omnibus necessariis sufficienter sustentari possint de bonis monasterii, ne suscipiant ultra numerum aliquam admitti: nec etiam suscipiatur aliqua antiquam reducitâ fuerint ad numerum.* Ravennat. 4. tempore Ioan. XXII. rubric. 8. *Non plures in quibuscunque Ecclesiis debent institui, quam ex bonis ipsarum vivere possint.* Senonense anno 1527. can. 28. *Quis monasteriis monialium tot instituantur moniales, quot de facultatibus eorundem monasteriorum commodè, & sine penuria sustentari possint.* Rhemenſe can. 27. *In civitatibus, & monasteriis non major servientium numerus Deo mittatur, quam possibilitas eis ministrandi fuerit.* Et l. non plures, C. de SS. Ecclesiis, Novel. 3. *Justin. ut determin. sit num.* Et cap. 2. hoc tit. in 2. collect. *In congregandis clericis modus discretionis teneatur, videlicet, ne plures admittantur, quam facultas rerum eis canonicè attributa sufficere possit.* Trident. sess. 25. de regul. cap. 3. ibi: *In monasteriis tamen, & domibus, tam virorum, quam mulierum bona immobilia possidentibus is tantum numerus constituatur, ac in posterum conservetur, qui vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis elemosynis possit sustentari.* Gregorius IX. in bulla expe-

ditâ anno 1233. circa monasterium Divæ Mariæ del S. Rosario. Pius IV. in constitutione quæ incipit, *Circa pastoralis*, Gregorius XIII. in constitutione, quæ incipit, *Deo sacris*: Carolus M. lib. 6. capitul. 125. ibi: *Ne passim Episcopus multitudinem clericorum faciat, sed secundum meritum, vel redditum Ecclesiarum, numerus moderetur.* Alia juris testimonia congerit Antonius Augustinus in epit. lib. 8. tit. 20. & lib. 9. tit. 6. Illustrant ultra congestos in præfenti à Barbosa, & Garanna, Hallerius de hierarch. juridict. lib. 3. artic. 6. §. 2. Tamburinus de jure Abbat. disput. 5. §. 1. Barbosa de potest. Episc. cap. 3. p. alleg. 98. num. 2. & lib. 1. juris Eccles. cap. 44. num. 28. Cujacius, Balduinus, & Ritherius in dicta novella 3. Petrus Gregorius de benefic. cap. 8. & in dicto cap. cum M. de consuet. Sanchez lib. 7. summas, cap. 25. Moneta de commut. cap. 13. numer. 113. Vighellius in method. juris can. fol. 237. Mancinus de defectu fructuum, quest. 11.

Sed hæc assertio, si accipiatur de clericis, si de monachis, defendi non potest, ex se-
4. Traditur
dubitandi
ratio.

quænti juris consideratione. Si de clericis, non quæretur, cap. clericus 3. cap. omnia 4. 91. dist. Concil. Turon. 2. can. 10. ibi: *Cum jubeamur victum aut vestitum artificulo quaerere, & manibus propriis laborare.* Junctis traditis ab Antonio Augustino in epit. jur. Pontif. lib. 8. tit. 21. Roberto lib. 1. rer. iudic. cap. 2. Mornacio in l. 2. C. de Episcop. & Cleric. Igitur, si ipsi proprio artificulo victum quaerunt, quid interest, si de proventibus Ecclesiæ absque penuria non possint sustentari, cum ipsi per se debeant alimenta quaerere. Si de Monachis, etiam notum est, non ex bonis Ecclesiæ, sed ex fidelium elemosynis vivere, unde eum taxari hujusmodi elemosynæ, vel æstimari non possint, non debet certus numerus recipi in monasteriis, si ve virorum, si ve puellarum.

Quæ dubitandi ratione ita fulcitâ non ob-
5. Traditur
decidendi
ratio.

stante, vera est præfens decisio, cujus ratio provenit ex eo, quia cum clerici, aut monachi inservientes propriis Ecclesiis, & monasteriis, eorum proventibus debeant sustentari, juxta adducta in cap. cum secundum, de præb. non debent plures recipi, quam ali commodè ex ipsi fructibus possint, ut considerat Lara in l. si quis à liberis, §. sed si filius, num. 82. ff. de liber. agnosc. Accedit etiam, nam valde conveniens est, ut determinatus sit numerus, tam monachorum, quam clericorum. Concil. Sardic. can. 6. Novel. 3. Iustin. nec debere eorum numerum nimium augeri, ne vilescat eorum auctoritas. Verum enim est illud D. Hieronymi episc. 89. (cujus suo tempore proferendi longè minor occasio erat:) *Presbyteros turba contemptibiles facit.* Verumque est, quod usitatâ tertur paramiâ, pretiosa esse quæ rara sunt: nihilque tam egregium esse, quod multitudine non vilescat, Eleganter D. Bernardus de convers. ad clericos, cap. 29. *Di-lata videtur Ecclesia, ipse etiam clerici sacratissimus ordo, fratrum numerus super numerum male replicatus est. Verum est multiplicasti genus Domine, non magnificasti latitiam, dum nihil minus apparet decessisse meriti, quam numeri accessisse.* Rectè Iustinianus, dum in dicta Novella 3. ad ostendendam necessitatem taxandi numerum clericorum, eam sententiam protulit: *Nihil im-*

mensum bonum. Et Aristoteles lib. 9. Ethic. cap. 10. *Nes inter multos (inquit) amicitia est.* Rectè ergo, ne multitudo amulationem, & amulatio discordias pariat, ne ex multitudine disciplina concidat, & tandem ne commodè plures sustentari nequeant, in presenti statuitur, ne plures in Ecclesia, aut monasterio respiciantur, quam commodè ex ejus proventibus sustentari possint.

6. *Exponitur textus in cap. 3. de capel. monach.*

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam textus in ejus priori parte adducti procedunt primis Ecclesie sæculis, cum beneficia ecclesiastica adhuc instituta non erant, nec Ecclesie Cathedralis constructa, nec præbendæ erectæ erant; sed potius ex mensa communi omnes sibi necessaria accipiebant; tunc enim clerici, qui ad operandum validi repetiebantur, artificio proprio quæstum parabant: postquam tamen bona Ecclesie divisa fuerunt, & beneficia instituta, atque præbendæ erectæ, sine tituloque certo nemo ordinaretur, quilibet ex fructibus propria Ecclesie sustentari deberet; ad quod sæculum Ecclesie, & sequentia referenda est præsens constitutio. Nec quod de monachis dicebamus, obstat; nam licet *Barbola dicit, alleg. 98. num. 2.* discrimen illud agnoverit inter jus Bonifacii VIII. relatum in dicto cap. unic. de statu monach. lib. 6. & Concil. Tridentini dicta sess. 25. de regular. cap. 3. quod illud procedebat in monialibus ordinem mendicantium profitentibus, hoc verò etiam comprehendat omnes, tam viros, quam feminas medicantes, vel non: verius credo, præsentis Concilii Arelatenensis constitutionem loqui de omnibus; quia licet in monasteriis mendicantibus certus numerus præstari non possit pro facultate bonorum, eo quod illis frequenter careant; tamen statui valet, habitâ consideratione ad consuetas elemosynas, ut illis

prudenter æstimatis commodè possint sustentari.

Supra traditæ assertioni obstat textus in cap. 7. ex parte 3. de Capellis monach. in illis verbis: *Si pluribus facultatis non suppetunt eorundem.* Ex quibus deducitur, in eo monasterio Venetensis diocesis plures receptos fuisse monachos, quam ex ejus proventibus poterant sustentari; & nihilominus ait Honorius, posse prædictos monachos in Prioratibus constitui, ut illi commodè sustententur: ergo quia licet plures monachos recipere, quam ex monasterii proventibus ali possint. Cui difficultati respondendum est, in ejus textus specie monachos receptos fuisse eo tempore, quo proventus monasterii sufficiebant ad eorum alimonias; sed eum postea temporis injuriâ facultates monasterii deficerent, ut plerumque contingit, ideo in singulis Prioratibus monachi habitare debent, ut latius dicemus in ejus textus commentario.

Etiam opponi potest supra traditæ assertioni textus in cap. final. de v. f. ubi cum facultates Ecclesie Xantonensis diminutæ essent, etiam numerus præbendarum moderatus fuit: sed cum postea auctæ essent facultates ipsius Ecclesie, quæsitum fuit, an Canonici juxta modum reddituum possent etiam præbendarum numerum augere? Et docet Gregorius IX. eos antiquum numerum mutare non posse. Igitur quia non ex facultatibus, seu redditibus Ecclesie numerus ministrorum ejus æstimandus est. Pro cuius textus expositione dicendum est, eo textu certum Canonicorum numerum fuisse præscriptum auctoritate R. Pontificis; unde absque ejus assensu non poterant Canonici illum mutare, etiam auctis Ecclesie facultatibus, ex traditis in cap. cum M. de consuetudinibus.

8. *Explicatur cap. ultimum.*

CAPVT II.

(a) Eugenius.

IN Ecclesia vestra certum numerum Canonicorum, sicut nobis innotuit, communitè instituire curavistis, & institutionem vestram religione firmare juramenti. Unde quia numero illo successu temporum diminuto, in dubitationem deducitis, utrum ipsum numerum de institutione Canonicorum supplere possitis, cum laicis (b) computatis, qui in Ecclesia vestra Canonicorum titulo (c) nominantur, statutus numerus sit impletus; super qua ambiguitate Sedem Apostolicam consulere voluistis. Ut autem hæc ambiguitas à vestris cordibus auferatur, nobis videtur, quod laici non debeant in Canonicorum numero computari, nec vos debeatis differre; quominus statutum numerum juramento præstito roboratum de aliis clericorum personis idoneis in Canonicos suppleatis: nec enim alia vestra intentio fuisse putatur, quam quod tales ad supplendum numerum, cum necesse fuerit, curaretis unanimiter invenire, per quos Deo in divinis officiis per ecclesiasticos ordines congruè serviretur. Ad hæc verò distinctius prohibemus, ne de cætero laicos in Canonicos admittatis.

NOTÆ.

(a) *Eugenius.* In secunda collectione, sub hoc titulo, cap. 3. legitur, *Aug. sed rectè in margine emendatur, Eugenius I.* in presenti autem non exprimitur cujus Eugenii sit; credo tamen

textum hunc esse Eugenio II. in epistola missa ad Sanctum Bernardum Archiepiscopum Viennensem: quæ conjectura siaderet sequentibus fundamentis. Primo deducto ex serie utriusque compilationis; refertur enim tam in secunda, quam in hac sexta post Concil. Arelaten. 4. &

antè

ante Alexandri constitutionem : unde non potest tribui textus hic Eugenio I. qui floruit circa annos 656. ante dictum Concil. Arelat. Præterquam quod, cum per unum tantum annum Ecclesiam rexisset, non reperitur aliqua ipsius Pontificis epistola. Non etiam potest tribui Eugenio III. quia floruit post Alexandrum III. sequentis textus auctorem, unde præpostero ordine ante ipsum compilaretur hic textus, si esset Eugenii III. Secundò ducimur eo fundamento ; nam Eugenius II. epistolam scripsit D. Bernardo Archiepiscopo Viennensi, quæ extat in Bibliotheca Floriacenti, ut refert Carolus à Sancto Paulo in *Biblioth. Pontif. in Eugenio II. de ipso autem D. Bernardo refert Chenu in serie Archiep. Viennen. num. 52.* quod cum esset vit solers, ingenius, & eruditus, ardens studio Viennensem Ecclesiam cleto, & bonis amplificavit ; unde credo, ipsum certum Canonicorum numerum in Ecclesia statuisse, atque illi rescribere Eugenum III. in presenti.

2. (b) *Laicis computatis.* Quòd juxta antiquam consuetudinem dupliciter contingebat : Primò, quia in Ecclesiis aliquando præbendæ laicæ in uis pauperum transcriptæ erant, ut de Ecclesia Aurelianensi refert Gregorius VII. *lib. 3. epist. 17. ad Raynerium Aurelianens. Episcop.* ibi. *Præcipimus etiam, ut canonicam concessam alimonia pauperum, quam ab eo usu sub ratiâ diceris vendidisse, ad eundem usum restituas.* Et in Ecclesia Claromontensi recensetur ab Innocentio III. *lib. 2. epist. 373.* id genus beneficii, quod concedi etiam laicis conuevit, & familiaritas appellatur : nec non in Ecclesia S. Martini Carnotensis præbendæ aliquot affectas in nobilitum virorum usum, vel ob meritorum gratiam, vel egestatis solatium, refert Panormit. in *cap. cum M. de consuet.* In Germania etiam ipsarum præbendarum usum invaluisse, constat ex Helmolde *lib. 1. hist. Sclav. cap. 16.* ibi. *Theodoricus Marchio Sclavorum depulsum ab honore, & omni hereditate, apud Magdeburg. malâ morte, ut dignus fuit, vitam finivit.* De Græcis idem constat ex Novella Alexii Comneni, quæ extat apud Bassamonem in *can. 19. Synod. Nicen. 2.* ibi. *Si autem accedat laicorum quispiam, qui est omnino inops, & pauper, ad sanctissimum meum Dominum, vel ex Antecessibus, qui suos thronos per-*

didierunt, & sunt inopes, & voluerit statueri, ut in vicium capiat è locupletiori, aliquo monasterio, hoc recte faciat, non supra facultates numeri eorum, qui sunt ordinati. Secundò laici Principes plerumque præbendas habent honorarias, ut noster Monarcha in Ecclesia Legionensi, ut refert Lobeta in *hist. Legion. fol. 112.* Reges etiam Gallie Canonici honorarij sunt in Ecclesiis Piccardiensi, teste Panormit. in *cap. extirpanda ; §. qui verò. de præb. in Cenomanensi.* Chopinus *lib. 2. de sacr. polit. titul. 5. numer. 8.* Rex Romanorum Canonicus est Ecclesiæ Aquisgran. Unde in gestis coronationis Maximiliani apud M. Frecher ita legitur : *Item venerunt Capitulares Ecclesiæ Aiquensis, recipientes Regem Romanorum in Canonicum, qui ipsi præstiti juramentum quòd ad præbendam hanc in eadem Ecclesia, & dederunt sibi locum in Choro : ipse etiam dedisset statuta, & vinum admissiois, juxta consuetudinem Ecclesiæ, & habet duos vicarios in loco, qui capiunt integram præbendam, & supplet locum suum in Ecclesia.* Idem securâ Romæ Imperiali consecratione solenniter installatur in Canonicum sancti Petri, & Summo Pontifici ministrat vices Subdiaconi ut tradit Durandus in *ration. lib. 2. titul. 8.* Idem de Duce Normannorum, Comite Nivertensi, Delphino Viennensi, Duce Aurelianensi, & aliis, qui in diversis Ecclesiis præbendas honorarias habent, referunt Alteserra de *Ducibus cap. 12.* Barboza de *potestat. Episcop. allegat. 62. num. 75.*

(c) *Nominantur.* Laici enim licet sint incapaces beneficii ecclesiastici, *cap. cum adeo 18. de rescript. cap. ex litteris, de transact.* quia debent beneficiati saltem habere primam tonsuram, ut probat Saulay in *panopl. cleric. part. 5. lib. 6. axiom. 5.* ex dispensatione tamen Pontificis possunt beneficium obtinere, ut pluribus relictis docent Petrus Gregorius *lib. 1. part. tit. 27. cap. 1.* Barboza *dist. alleg. 72. num. 74.* Durandus *lib. 4. de sacr. Eccles. cap. 6.* quo casu licet laici per se non possint obire munia, quæ propria sunt clericorum, tamen fructus percipiunt, & curare debent, ut per alios clericos in Ecclesia ministrentur, ut contingit quando cum non idoneo ad beneficium dispensatur, *cap. 2. de aetate & qualitate, cap. licet, cap. commissæ, de elect. in 6.*

CAPVT III.

Alexand. III. (a) *Cantuar. Archiepiscopo, & ejus Suffraganeis.*

EX frequentibus querelis didicimus, in partibus vestris consuetudinem prævam à multis retro temporibus invaluisse, quod clerici ecclesiastica beneficia sine consensu Episcopi dioces. vel [b] officialium suorum [qui hoc de (c) jure possunt] recipiunt, minus quàm deceat cogitantes, quomodo id à Patrum sanctorum est institutionibus alienum, & ecclesiasticæ contrarium honestati. Unde cum tu frater Archiepiscopo ex officio tibi commissio tam iniquam consuetudinem de provincia tua velis (sicut debes) radicis extirpare, tam in illos, qui ecclesiastica beneficia taliter occupata scienter detinent, quàm in eos, qui de cætero occupare præsumpserint, excommunicationis sententiam (d) protulisti. Nos itaque eandem sententiam ratam habentes, & eam auct. Ap. confirmantes, mandamus, quatenus clericas ipsos, qui ipsam sententiam incurrerint, nisi congruè satisfecerint, absolvere minimè (e) præsumatis.

NOTE.

NOTÆ.

(a) *Antiquar.* Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titul. cap. 1. & post Concilii Lateran. p. 8. cap. 11. de Cantuariensi Ecclesia & ejus suffraganeis egi in cap. 2. de re scripti.

(b) *Officialium.* Id est, Vicariorum Episcoporum, ut communiter in Anglia eos appellari testatur Cojaci in presenti.

(c) *Qui hoc de jure possunt.* Vicarii generales Episcoporum ex vi proprii officii absque alia speciali commissione possunt instituire presentatos à Patronis, sicut & electos confirmare, ut pluribus relatis docent Barbofa in presenti, n. 3. & de potest. Episc. p. 3. alleg. 54. num. 70. Valens de benef. lib. 1. tit. 5. § 11. nam futurum est jurisdictionis; unde transit in Capitulum hæc potestas Sede vacante, cap. 1. hoc in lib. 6. sed omnia quæ sunt jurisdictionis, competunt Vicario Episcopi, nisi à jure exceptum sit: ergo & institutio in beneficiis. Non tamen potest Vicarius beneficia conferre, cap. ult. de offic. vicarii in 6. Joan. Datis de benef. sect. 3. cap. 10. nam non est par ratio institutionis, ac collationis; quia instituire est necessitas, conferre autem beneficia, gratiæ donationis; ideoque Vicarius potest instituire, non autem beneficia conferre absque speciali commissione. Ita docuerunt plures congesti à Barbofa d. alleg. 54. num. 69. qui variis modis accipiunt presentem Alexandri decisionem. Specialem delegationem præcessisse in hoc textu supponunt Dinus in cap. 1. de reg. jur. lib. 6. Panormitanus hic. Idem Panormit. Immo la, & alii aliam subjungunt interpretationem, asserentes in hoc textu non agi de libera collatione beneficiorum, sed de institutione, quæ fit ad Patronorum presentationem, quam Vicarius generalis tacere potest absque speciali commissione: ita tenuerunt Glossa in presenti, verbo Officialium, Romanus singul. 602. Selua de benef. 2. p. cap. 14. Lambert. de jure patron. lib. 2. 3. p. quæst. 1. art. 5. Tandem Covar. 3. p. variar. cap. 20. num. 7. docet textum hunc posse accipi de institutione, quæ non confert titulum beneficii, sed absentis; vel illius vicario præbet facultatem exercendi curam animarum, juxta textum in cap. 1. de Capel. monach. in 6. Sed prior sententia defendenda prorsus est, cum ceteræ alienæ sint à presentem decisione. Quatenus tamen possit Episcopus facultatem conferendi beneficia vacatura vicario proprio dare, dicemus in cap. constitutus, de concess. præb.

(d) *Proiulisti.* Sed quomodo Archiepiscopus in subditos suffraganeorum suorum sententiam excommunicationis proferre poterat? contra ea, quæ adduxi in c. duo, cap. pastoralis, de offic. ordin. Communiter repetentes in presentem docent, Beatum Thomam Archiepiscopum Cantuariensem potuisse prædictam excommunicationem proferre, quia agebatur de delictis concernentibus totam provinciam, & idem Metropolitanum etiam contra subditos suffraganeorum procedere potuisse, docuerunt in presentem Innocentius Ancharan. n. 6. Abbas Antiquus n. 3. Butrius n. 5. Hostiensis n. 2. Zabarella n. 4. quos sequitur Lotherius lib. 1. q. 22. n. 8. qui animadvertit sententiam, de qua in presentem, non fuisse judicalem, sed decretum Metropolitanum, & legem provinciale sancitam in ipsa Synodo provinciali. Sed quam aliena sit hæc interpretatio à verbis presentem textus, nemo non videt. Eâ ergo & aliis omisissis vera interpretatio deducitur ex illis verbis hujus textus, ex officio tibi injuncto. Cum enim Archiepiscopi Cantuariensium sint Legati nati ratione propriæ dignitatis, Candenus in sua Britannia, ibi: Cantuarienses Archiepiscopi erant Legati populi Romani: & ut Urbanus II. agebat, velut alterius orbis Patriarcha, Godevinnus in vita sancti Theobaldi Cantuariens. Archiep. ibi: Pallium accepit Roma ab Innocentio II. à quo etiam titulo donatus est Legati nati, qui ab omnibus successoribus iam inde semper retentus sit: probavitate supra in c. 1. de offic. Legat. inde Beatus Thomas, non ut Metropolitanus, sed ut Legatus S. A. in suffraganeorum subditos sententiam proiulit.

(e) *Præsumit.* Sed ad quid necessaria fuit hæc specialis concessio, ut satisfactione præmissâ possint Episcopi absolvere excommunicatos ab Archiepiscopo per sententiam generalem, cum censura generaliter lata ab homine possit relaxari, nisi ejus absolutio sit reservata ab omnibus, qui à censuris absolvere valent; ut probant Covar. Soto. Navarrus, & alii, quos laudat & sequitur Gibalinus de censur. disquisit. 9. quæst. 3. p. 1. num. 16. Sed recte Glossa finalis in presentem, quam sequitur Gibalinus ibi, docet, sententiam excommunicationis hanc fuisse confirmatam à Pontifice, ut constat ex illis verbis: *Auctoritate Apostolica confirmantes.* Unde necessarium fuit ut Alexander III. permitteret Episcopis, ut satisfactione præmissâ subditos absolverent, cum eos aliâ absolvere nequirent.

Commentarium hujus textus dedi in cap. ult. nostrum, de offic. Archid.

CAPVT IV.

Clemens III. Clero (a) Constantinopolitano.

Auctoritate Apostolicæ Sedis, debitoque officii nostri compellimur viros ecclesiasticos oculo benigniori prospicere, eisque, ne graventur molestiis, pastoralis sollicitudine providere. Hac itaque ratione inducti, auctoritate Apostolicâ prohibemus, ne aliquis vestrum à quocunque in civili, vel criminali negotio impetatur, nec per sæcularem personam carceri, aut vinculis, nisi ab Archiepiscopo suo ejectus fuerit ab ordine clericali, aliquatenus mancipetur, nec absq; rationabili & manifesta causa in officio, vel jure suo gravamen ab aliquo patiat. Prohibemus etiam ne vicarius

D. D. Gonzal, in Decretal. Tom. III. Pars I.

R

Regis,

Regis, seu quæcunque persona vicem sæcularis potestatis gerens, vobis in domibus, aut aliis rebus vestris injuriam præsumat inferre: sed tam in his, quam in aliis privilegiis vobis à Regibus, vel Archiepiscopis piâ consideratione concessa, inviolata volumus conservari. Statuimus insuper, ut nullus in Ecclesiis vestris, ultra quam (b) facultates earum Ecclesiarum sustineant, vobis instituat in vitis,

NOTÆ.

(a) **C**onstantinopol.] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub titulo de iudiciis, cap. 1. ex qua textum ita restituo. De ipsa Ecclesia Pa-

triarchali Constantinopol. nonnulla adduxi in cap. quanto, de consuet.

(b) *Facultates eorum.*] Juxta adducta supra in cap. 1. ubi commentarium hujus textus dedi.

CAPUT V.

Innocent. III. (a) *P. tit. Sancti Marcelli, & B. tit. Sanctæ Susannæ, Presbyteris Cardinalibus Ap. Sed. Leg.*

AD decorem, & commodum, tam Ecclesiæ sanctæ (b) Sophiæ, quam aliarum Ecclesiarum, quæ sunt in urbe Constantinopol. constructæ, noscitur pertinere, ut litterati viri, & morum honestate conspicui, de quibuslibet mundi partibus venientes, institui debeant in eisdem. Verùm, sicut nostris auribus est suggestum, ven. f. n. Constantinopol. Patriarcha, immemor eorum, quæ sibi suggestimus viva voce, ac postmodùm per A. f. m. si tandem ad ipsum nostræ litteræ pervenerint, aliarum nationum clericos spernens, Venetos tantùm in ipsis Ecclesiis, & præcipuè in Ecclesia sanctæ Sophiæ satagit collocare, non attendens, quod in omni gente qui facit justitiam, acceptus est Deo, nec Sanctuarium Dei jure convenit hæreditario possideri. Quo circa dis. v. per A. f. m. quat. eundem Patriarcham monere, ac inducere studeatis, ut viros religiosos, honestos, & litteratos, undecunque originem duxerint, in prædictis Ecclesiis instituere non postponat, & maximè in majori: proponentes eisdem, quod si monitis nostris acquiescere fortè non curaverit, indignum se reddet, ut vos aliarum nationum clericos ad ejus obedientiam compellatis, præsertim cum ipsi propter hoc ad nostram duxerint audientiam appellandum. Neque dissimulare potestis, quin hoc auribus nostris incimetis, ut ex hoc ipso, an verum sit, quod Venetis dicitur promississe, conjicere valeamus. Si qui verò clerici per vos, vel per alterum vestrùm sunt in prædictis Ecclesiis instituti, a p. postpositâ faciatis eos pacificâ possessione gaudere, amotos, sicut justum fuerit, per censuram ecclesiasticam ap. rem facientes restitui ad eandem.

NOTÆ.

1. (a) **P.**] Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc tit. c. 1. legendumque est, *Petro tit. sancti Marcelli, & Benedicto tit. sanctæ Susannæ, Presbyteris Cardinalibus Ap. S. Legatis.* Innocent. enim miserat eos Legatos in Orientem variis ex causis, quas referunt Spondanus in *continuat. Baronii anno 1200. & 1205.* Bosquetus in *gestis Innocent. III.*

2. (b) *Sanctæ Sophiæ.*] Celebre templum hoc sanctæ Sophiæ urbis CP. mirificè inauravit Justinianus Imperator anno 558. ut refert, & eleganter post Evagrium, & Procopium describit Baronius *tom. 7. anno 557. num. 7.*

COMMENTARIUM.

3. **P**RO interpretatione hujus textus varia adduxerunt post repententes, & laudatos à Barboisa *hic, Azor 2. p. insti. lib. 6. cap. 4.* Garcia *de benef. 7. p. cap. 9. per totum*, Petrus Gregorius *lib. 1. de rescriptis. cap. 30.* Solorzano *lib. 3. de jure Indiar. cap. 19.* Arellano *lib. 3. antinom. 3.* Sed vera interpretatio petenda est ex historia illius temporis, & urbis Constantinopol. quam licet breviter, retuli in *cap. scriptum, de elect.*

cap. final. de clerico. peregr. Sciendum igitur est, quod antequam Franci, & Veneti ad capiendam Constantinopolim castra movissent, certa inter eos pacta inita fuerunt, quæ ex gestis Innocentii III. editis à Bosqueto liber transferbere, ita enim apud ipsum fol. 92. legitur, sub titulo de pactis initis inter Venetos & Francos. [In nomine Dei æterni, Amen. Nos quidem B. Montis ferrati Marchio, & Balduinus Flandriæ & Hannoniæ, L. Blesensis & Clarimontis, H. sancti Pauli Comites pro parte nostra, vobiscum vir inclyte Domine H. Dandule, Venetorum, Dalmatiæ, atque Crovane Dux, & cum parte vestra, ad hoc ut unitas, & firma inter nos possit esse concordia, & ad omnem materiam scandali evitandam, ipso cõoperante, qui est pax nostra, & fecit utraque unum, ad ejus laudem & gloriam talem duximus ordinem observandum, & utraque pars juramento adstricta. In primis omnium armatâ manu Christi invocato nomine, civitatem expugnare debemus, & si divinâ auxiliante potentia civitatem intraverimus, sub eorum regimine debemus manere, & ire qui fuerint super exercitum prælecti, & eos sequi secundum quod fuerit ordinatum. Totum quidem habere, quod in

In civitate juvenum fuerit, à quolibet duci debet & poni in commune, & loco quo fuerit ordinatum; de quo tamen habere nobis & hominibus Venetis tres partes debent solvi, pro illo habere quod Alexius Imperator nobis & vobis solvere tenebatur. Quartam verò partem nobis retinere debemus donec fuerimus in ipsa solutione coæquales. Si autem aliquid residuum fuerit, debemus per medietatem inter nos & vos dividere, donec fueritis apacati. Si verò minus fuerit, ita quod non possit sufficere ad memoratum debitum persolvendum, undecunque fuerit prius habere acquisitum, ex eo debemus dictum ordinem observare. Salvis tamen victualibus quæ debent observari, & dividi, tam vestris, quam nostris æqualiter, ita quod utraque pars possit congruè sustentari. Quod autem residuum fuerit, partiri debet in alio habere, juxta ordinem præ nominatum. Vos etiam homines Veneti liberè & absolutè absque omni controversia per totum Imperium habere debetis omnem honorificentiam & possessiones, quas quondam consuevistis habere, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, omnesque rationes, sive consuetudines, quæ sunt in scripto. Debent etiam sex homines eligi pro parte nostra, & sex pro vestra, qui juramento adstricti eam personam eligere debent de exercitu, quam credent meliùs posse tenere, & meliùs scire ordinare terram & Imperium, ad honorem Dei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Imperii; & si fuerint in uno concordēs, illum debemus Imperatorem habere, quem ipsi concorditer elegerint. Si verò sex in una parte, & sex in alia concordaverint, fors mitti debet, & super quem fors ceciderit, debemus eum Imperatorem habere; & si plures consenserint in una parte, quam in alia, illum Imperatorem habebimus, in qua major pars consenserit. Si verò plures partes fuerint, super quem major pars ordinavit, sit Imperator. Debet verò iste Imperator habere universam quartam partem acquisiti Imperii, & palatium Blachernæ, & Buccam Leonis: reliquæ verò tres partes per medietatem inter vos, & nos dividuntur. Sciendum est quod clerici, qui de parte illa fuerint, de qua Imperator electus, potestatem habebunt Ecclesiam sanctæ Sophiæ ordinandi, & Patriarcham eligendi ad honorem Dei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Imperii. Clerici verò utriusque partis illas Ecclesias ordinare debent, quæ suæ parti conigerint. De possessionibus verò Ecclesiarum, tot, & tantum clericis, & Ecclesiis debent provideri, quot honorificè possint vivere, & sustentari. Reliquæ verò possessiones Ecclesiarum dividi, & partiri debent secundum ordinem præsignatum. Insuper etiam jurandum est, tam ex nostra parte, quam ex vestra, quod ab ultimo die instantis mensis Martii moderari debemus usque ad annum expletum ad Imperium, & Imperatorem manutenendum ad honorem Dei, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Imperii: inde verò in antea, omnes qui in Imperio remanserint, ipsi Imperatori stringi debent juramento, secundum bonam & rationabilem consuetudinem: & illi qui tunc in Imperio remanserint, ut prædictum est, jurare debent, quod firmas, & stabiles pactiones, quæ factæ fuerint, habebunt. Est autem sciendum, quod à nostra, & vestra parte duodecim homines,

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I,

vel plures non parte eligi debent, qui juramento adstricti feuda, & honorificentias inter homines distribuere debent, & servitia assignare, quæ ipsi homines Imperatori, & Imperio facere debent, seu quod illis bonum videbitur, & convenientius apparebit. Feudum verò quod unicuique assignatum fuerit, liberè & absolutè possidere debent de hærede, tam in masculo, quam in femina; & plenam habeant potestatem ad faciendum illud quicquid fuerit voluntatis: salvo tamen jure & servitio Imperatoris & Imperii. Imperator verò reliqua servitia facere debet, quæ fuerint facienda, præter ea, quæ ipsi facient, qui feuda, & honorificentias possidebunt secundum ordinem sibi injunctum. Statutum est etiam, quod nemo hominum aliqujus gentis, qui communem guerram nobiscum, & successoribus nostris, vel populo Venetorum habuerit, recipiatur in Imperio donec guerra pacificata fuerit. Tene tur & utraque pars ad dandam operam bonâ fide, ut hoc à Domino Papa valeat impetrari, ut si aliquis contra hanc institutionem ire tentaverit, sit excommunicationis vinculo innodatus. Insuper Imperator jurare debet, quod firmas, & stabilitas partitiones, & dationes quæ factæ fuerint, irrevocabiliter habebit secundum ordinationem superius dictam. Si verò aliquid in istis omnibus erit addendum, vel inveniendum, in potestate, & discretionem vestra, & vestrorum sex Consiliatorum consistat. Sciendum est etiam, quod vos, præfate Domine Dux, nec debetis Imperatori qui fuerit electus, vel Imperio, ad aliqua servitia facienda juramentum præstare, propter aliquod datum, vel feudum, sive honorificentias, quæ vobis debeant assignari: tantum illi, vel ille, qui, vel quos loco vestro sterneritis, super his, quæ vobis fuerint assignata, debeant juramenta præstare ad omne servitium Imperatori, & Imperio faciendum, juxta ordinem superius declaratum. Anno Domini millesimo ducentesimo quarto, mense Martii, indictione septima.] Constantinopoli ergo captâ cum Thomas Maurocepus Patriarcha Constantinopol. electus, & confirmatus esset ab Innocentio III. Venetias est reversus, ut inde Constantinopolin navigaret, & interim cum Venetis pactionem fecit, ut videlicet neminem instrueret in Canonicum Ecclesiæ sanctæ Sophiæ, nisi natione Venetum, vel qui continuò per decennium Venetis habitasset: quam constitutionem Innocentius III. improbavit in præfata epistola missa prædictis Legatis, & ex literis directis ad Patriarcham ipsam CP. quas ex gestis Innocentii III. à Boqueto relatus ubi supra fol. 104. refero.

Littera Pape ad Patriarcham, cassans illicitas pactiones.

AD hoc Deus Apostolica Sedis Antistitem, qui plenitudinem habet Ecclesiasticæ potestatis, super gentes & regna constituit, ut juxta verbum propheticum evellat, & destruat, dissipet & disperdat, quæ in agro Domini suæ culturæ commisso inuulta repererit & nociva, juxta quod ahi præcipitur à Domino, per Prophetam: *Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes.* Nos igitur attendentes juramentum illud

R 2 quali

quasi prorsus illicitum, non esse servandum, quod à te Venetiis constituto fuit à Venetiis violenter extortum, sicut tua nobis infinuatio patefecit, ut videlicet neminem sis facturus Canonicum in Ecclesia sanctæ Sophiæ, nisi Venetum natione, vel qui continè per decennium Venetiis habitasset; quodque bona fide modis omnibus quibus poteris, laborabis, ut semper in Ecclesia sanctæ Sophiæ sit Venetus Patriarcha, salvo in omnibus Apostolicæ Sedis jure, auctoritate, reverentiâ, & honore; licet hæc conditio sit à te adjecta, & non sit in scriptis redacta. Præsentium tibi auctoritate mandamus, & in virtute Spiritus sancti præcipimus, quatenus juramentum illud nequaquam observes, cum Sanctuarium Dei non sit hereditario jure ab aliquibus possidendum, sed in omni gente, qui facit justitiam, acceptus est Deo: præcavens diligenter ne posthac Apostolicæ Sedis præceptum in præmissis articulis violes, iterumque delinquas; quoniam si de cætero solos Venetos in Ecclesia Sanctæ Sophiæ Canonicos institueris, & ad hoc impenderis operam qualemcunque, ut semper in eadem Ecclesia sit de Venetiis Patriarcha, in ipsa non ponendo Canonicum, nisi juret, quod nunquam alium, nisi de Venetiis eliget aut recipiet Patriarcham, nulla deinceps ratione super his poteris excusari. Sed nec illud observes, quod absque juramento diceris promississe, ut nemi-

nem Archiepiscopum præter Venetum in tota facies Romania. Ne verò prætextu juratorie cautionis, aut cujuscunque promissionis obtentu talia de cætero præsumantur, aut si præsumpta sunt, observentur. Nos obligationes hujusmodi auctoritate Apostolica irritamus, sub interpositione anathematis prohibentes, ne quis eas observare præsumat; ubique præcipimus, ut id Canonicis sanctæ Sophiæ non solum institutis, sed etiam institutendis cautè denuncies, quatenus hoc nefas valeat evitare. Licet autem plures debueris Deum timere quàm homines; ne jurares aliquid propter homines contra Deum; si tamen in illo juramento per vim & metum extorto præscriptam adhibuisti cautelam, aut juraveris salvo in omnibus Apostolicæ Sedis jure; aut reverentiâ & honore; nos tibi delictum tuum humiliter confitemur ex speciali gratia indulgemus, ut hujusmodi juramentum nullum possit tibi præjudicium generare, dummodo præceptum, quod salubriter tibi fecimus ad salvandum jus, auctoritatem, & honorem Apostolicæ Sedis, contra cujus statuta ea quæ sunt jurata, redundant, fideliter exequaris. Ceterum etsi præscripta nobis à tuis nuntiis secretò fuerint intimata, noteris tamen pro certo, quod quedam eorum certa relatione prius fuerant nostris auribus percepta.

CAPUT VI.

Idem (a) Helien. Episcopo, & Archidiacon. (b) Norantonia,
& Magistro H. de Gerse.

Cum venissent ad Apostolicam Sedem dilectus filius Magister Honorius Archidiaconus (c) Richemundiæ, & Magister Columbus Subdiaconus noster, l. de Eboraco & R. Avelnel, procuratores ven. l.n. Eboracen. Archiepiscopi, eos in confessorio nostro duximus audiendos. Fuit autem ex parte Archiepiscopi memorati propositum, quod institutio personarum, & custodia Ecclesiarum vacantium, ad eum in diocesi sua spectat, tam de jure communi, quàm consuetudine generali. Verùm quidam prædecessores ipsius quibusdam Archidiacon. Richemundiæ, tam institutionem, quàm custodiam personaliter commiserunt, eas sibi aliorum tempore retinentes, & liberè, sicut spectabat ad eos, utentes eisdem, ita quod Archiepiscopus, qui Eboracen. Ecclesiæ modò præest, Vv. de Chimili, quondam Archidiacon. Richemundiæ illas ad preces inclytæ recordationis R. (d) Regis Anglorum, de gratia speciali concessit, & eo in Episcopum post electo, sibi retinuit tanquàm suas. *Et infra:* Ad hæc Archidiaconus ipse respondit, quod cum inclytæ recordationis primus (e) H. Rex Angliæ apud Karlesolum Sedem Episcopalem vellet de novo creari, quia ex hoc Archid. Richemundiæ lædebatur, Rex ipse à bonæ memoriæ T. Archiep. Eborac. humiliter postulavit, ut in recompensationem ejusdam partis, quæ subtraheretur Archidiaconatui memorato prædictas concederet dignitates: Archiepiscopus autem annuit precibus postulantis, & tam institutiones, quàm custodias non personaliter Archidiacon. qui tunc erat, sed perpetuò, de consensu Eboracen. Capituli, Archidiaconatui reali, & liberali concessione donavit. Cum autem Archidiaconatus ipse in continua possessione, tam istarum, quàm aliarum etiam libertatum, multorum Archiepiscoporum, Regum, & Archidiaconorum temporibus extitisset, & sæpèdictus Archiepiscopus sine contradictione qualibet concessisset ipsum cum omnibus libertatibus suis eidem, post concessionem asseruit quod ipsum concesserat institutionibus & custodiis vacantium Ecclesiarum exceptis. Ipse verò timens, ne si negaret expressè, cum nondum Archid. esset possessionem adeptus, vel impedire

impedatur penitus factum ejus, vel diutius differretur, respondit, quod non solum de illo, sed de omnibus redditibus suis faceret quod Archiepiscopo complaceret. *Et infra:* Super hoc pars replicavit adversa, quod si renunciatio, vel abjuratio Archidiaconatus non noceret, super hoc tamen esset Archidiaconus, repetendi facultas adempta. Sed Archidiaconus libertates illas se non repetere respondebat, cum eis liberè, sicut prius, quando iter arripuit veniendi ad Sed. Apostolicam, uteretur, & earum possessione gauderet. Sed contra hoc iterum replicabatur, quod idem Archidiaconus in quodam Ecclesia sui Archidiaconatus non per Archiepiscopum postulasset institui, si talis institutio pertinebat ad ipsum, & ipse tunc ipsarum libertatum possessione gauderet. Ad quod Archidiaconus ipse respondit, quod per Archiepiscopum non institui, sed confirmari potius postulavit, licet quod se ipsum institueret, incongruum videretur. Nos igitur auditis quæ fuerunt hinc inde proposita, & plenius intellectis, (f) interlocuti fuimus, Archidiaconus esse in plena libertatum ejus Archidiaconatus (g) possessione tuendum, donec probatum legitime fuerit ex adverso, libertates ipsas Archidiaconus ab Episcopis personaliter fuisse concessas, cum in hoc casu, tam ante, quam post, & in ipsa etiam concessione Archiepiscopus eas retinere sic potuerit licite, tanquam suas, vel donec legitime probatum fuerit, easdem libertates Archidiaconus abjurasse: sed in hoc casu, si concessio fuit illa realis, Archiepiscopo nihil juris, vel utilitatis accedat, quia nos vel ad petitionem Eboracen. Ecclesie, vel per nos ipsos super hoc Archidiaconatus consulimus. Si ergo alterutrum ipsorum fuerit legitime comprobatum, Archidiaconus super libertatibus ipsis, si neutrum, Archiepiscopo silentium imponatur.

NOTÆ.

1. (a) *H. Elen.*] Ita legitur in tertia collectione, *sub hoc titulo cap. 3.* ex qua restituo inscriptionem, & litteram hujus textus. De Helien. Ecclesia egi in *cap. pastoralis, de rescript.* Etiam textus hic reperitur apud Hobeden. in vita Joann. Reg. Angl. & casum refert Alteserra in *presenti.*
- (b) *Norantoma.*] In sexta collectione legitur *Norwicensis;* sed male; Norantomum enim est civitas Angliæ sub Comite Norantomensi, cujus meminit Vergilius in *hystor. Angliæ, fol. 3. 35. 226. & 278.*
- (c) *Richemundia.*] De quo Archidiaconatu egi in *cap. dilecti, de supplenda neglig.*
- (d) *R. Regis.*] Richardi videlicet, qui appellatus fuit *Cor Leonis.*
- (e) *Primus H.*] Henticus videlicet, qui anno 1135, curavit ut nova Sedes Episcopalis Carleoli poneretur, in qua Arnulphus primus Episcopus creatus sedit, ut refert Vergilius *lib. 11. hystor. Angliæ, fol. 192.*
2. (f) *Interlocuti.*] *Judicio de interim,* videlicet, ut voluit Covar. *practic. cap. 17.* Commentarium hujus textus dedi in *cap. ut nostrum, de offic. Archid.*
- (g) *Possessione tuendum.*] Nam adeo potens est possessio, maxime ubi per annos aliquot continuata reperitur, ut quis debeat in ea manuteneri ex titulo apparenti, licet non concludenti, quousque in judicio proprietatis vincatur, *cap. cum persona, §. penult.* ubi Joannes Andreas *num. 6.* Geminianus *num. 4.* Francus de *privil. lib. 6. n. 2.* notavit Abbas in *presenti, n. 8.* quem sequuntur Marefcotus *lib. 1. var. cap. 11. num. 36.*

Garcia de nobilitate, *gloss. 8. num. 4.* Solorzan. de *jure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 28. num. 47.* Ex hoc etiam textu aperte probatur, possessionem antecessoris prodesse interdictis retinenda, quod procedit quando possessio est respectu rei, seu intuitu præbendæ, quia tunc non possidet beneficiarius, sed Ecclesia ipsa. Posthius de *manus, observ. 37. & observat. 55. ex numer. 90.* Barbosa *num. 2. voto 42. à principio.* Contrarium procedit si beneficiarius non sit usus illo jure, aut prærogativâ intuitu beneficii, sed ex favore personali, & independente à præbendâ, tunc enim successor juvatur ejus possessione, Menochius de *retin. remed. 3. numer. 57.* Posthius *dicit observ. 55. numer. 89.* quod etiam ex præfenti textu deducitur: unde inferitur successorem in possessione Ecclesiastica non esse manutendum ex possessione antecessoris, qui in eam transtulit pensionem auctoritate Apostolica: quia possessio illa residebat personaliter penes antecessorem, & sic non transit in successorem, Garcia de *benefic. 1. p. cap. 5. numer. 470.* Posthius *dicit observ. 55. num. 155.* regulariter enim in translatione possessionis vetus extinguitur, & nova creatur, Gratianus *discept. cap. 113. num. 77.* è contrario si pensionarius est in possessione exigendi, quamvis decedat possessor beneficii gravati, continuatur possessio, & per consequens manutentio, contra quemcunque successorem in beneficio, quia pensio ipsa afficit beneficium gravatum, tanquam onus reale independente ab actuali possessore. Garcia *dicit cap. 5. num. 33.* Posthius *observat. 18. ex num. 34. & observ. 56. ex numer. 11.* Barbosa in *praxi exigendi pens. question. 2. p. 1. ex num. 44.*

CAPVT VII.

Idem Episcopo (a) Trecenti, & Archid. Parisiensis.

CUM ad nostram. *Et infra*: Illud autem nolumus vos ignorare, quod postquam M. fuit Abbas effectus, (b) custodiam de jure non potuit obtinere, quia cum ratione Abbatiae ad ipsum pertineat donatio tam custodia, quam aliarum dignitatum, ac etiam praebendarum in Ecclesia Parranen. custodiam ipsam recipere non potuit à seipso, cum inter dantem, & accipientem debeat esse distinctio personalis; sed nec ab alio, cum jus conferendi alius non haberet.

NOTÆ.

1. (a) *Trecenti*.] Ita etiam legitur in tertia collectione, *sub hoc tit. cap. 4.* licet pro *Parisensi*, legatur *Parasensi*; sed ubique malè, cum legendum sit *Peronensi*, ut notavit Cujacius in præfenti. Peronenfis civitas est in Picardia, in cuius templo sepultum esse Carolum Simplicem Regem Francorum, refert Papirius Masson, in *descript. Gallia per summ. fol. 317.*
(b) *Custod.*] *De his custodis egi in c. 4. de offic. ordin.*

COMMENTARIUM.

2. EX hoc textu deducitur eum, ad quem spectat collatio beneficiorum, non posse seipsum instituere; quod etiam probatur *ex cap. 3. de excess. Pralat. cap. per nostras, de jure patron.* Illustrant ultra congestos hic à Barbosa, plures laudati à Basilio *lib. 8. de matrim. cap. 4. numer. 9.* Petrus Gregorius *lib. 1. partit. tit. 28. cap. 17.* Gibalinus *de clausura, disquisit. 1. cap. 5. §. 5. consuet. 6.* Rousselius *lib. 2. histor. Pontific. jurisd. cap. 2. num. 11.* Arenallo *lib. 1. antinom. 5.* Ratio tamen ab Innocentio adducta illis verbis, *cum inter dantem, & accipientem debeat esse distinctio personalis.* In aliis actibus humanis generaliter vera non est: nam in actibus jurisdictionis voluntariae, & similibus non repugnat eundem plurimum personam sustinere, ut in casu legis *si consul 3. ff. de adopt. ibi: Si Consul, vel Praeses filiusfamilias sit, posse eum apud semetipsum, vel emanci-*

pri, vel in adoptionem dari, constat. Et *l. unic. ff. de offic. Consul. c. quod sicut, §. super eo, de elect. c. à collatione, de appellat.* unde dispensare potest Praelatus in legibus à se positis, & in votis ac juramentis propriis, sicut cum subditis, Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 3. & lib. 4. summa, c. 37. n. 2.* Suarez, *de legib. lib. 6. c. 12.* Salas *cod. tract. disp. 20. sect. 12.* Basilus *de matrim. d. n. 9.* licet quoad actus forenses, & jurisdictionis contentiose regulariter vera sit praedicta ratio, ut ait Ulpianus *in l. ille à quo 13. §. tempestivus, ff. ad Trebel. ibi: Ipse se cogere non poterit; ex ratione adducta à Paulo in l. si plures 9. ff. de pactis, ibi: Nam difficile est ut unus homo duorum vicem sustineat.* Ratio adducta ab Innocentio procedit in praesenti casu institutionis, quoad beneficia vel dignitates, ex speciali juris dispositione, videlicet ad evitandam ambitionem; quâ ratione nemo in alienationibus, ubi proprium commodum versatur, & per consequens fraus dari potest, sibi auctor fieri valet, *l. 1. ff. de auct. tut. ubi plura Gothofredus: Clement. 2. de rebus Eccles.* quam rationem ambitionis expressit Pontifex *in d. c. per nostras, ibi: Quia nullus ingerere se debet ecclesiasticae praelationis officii.* Quare juxta hanc juris dispositionem dixit Innocentius in praesenti, inter dantem, & accipientem debere dari distinctionem personarum, in eo videlicet casu, de quo agebatur, cum in aliis actibus, ubi non datur hæc specialis ratio, non desideretur eadem distinctio personarum. An verò possit quis electioni de se factæ consentire, exposui *in cap. cum in jure, de electione.*

TITVLVS VIII.

De concessione praebendæ, & Ecclesiæ non vacantis.

CAPVT I.

(a) Gelasius Papa ad Romanos.

QUI in vivorum sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt ab ecclesiastica communione pellendi, quo se passi sunt successores vivis sacerdotibus adhiberi.

NOTÆ.